

**Парламентське дослідження
щодо удосконалення порядку оцінювання впливу законопроекту
на показники бюджетів***

I. Вступна частина.

Відповідно до статті 95 Конституції України бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами. Держава прагне до збалансованості бюджету України.

Зміст принципу збалансованості бюджетів усіх рівнів розкривається у статті 7 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ) та означає, що повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період. Отже, зміст будь-яких законодавчих ініціатив має підлягати оцінюванню з погляду їх впливу на дохідну та витратну частину державного та місцевих бюджетів. Так, на Комітет Верховної Ради України з питань бюджету покладено, зокрема, обов'язок підготовки висновків щодо впливу законопроектів, поданих на розгляд Парламенту, на показники бюджету.

II. Основна частина.

2.1. Аналіз законодавства України.

Слід зазначити, що поняття «оцінювання (оцінка) впливу законопроекту на показники бюджетів» чинним законодавством не визначено.

«Оцінка впливу» розглядається у статті 21 Закону України «Про правотворчу діяльність» як аналітичний документ, що розробляється з урахуванням зеленої книги та проведених публічних консультацій, в якому визначаються варіанти вирішення проблеми, що існує у суспільних відносинах, та оцінюється вплив кожного з варіантів на суспільство та (або) на окремі соціальні групи, сектори чи галузі, а також соціальні, правові, політичні, економічні, екологічні, адміністративні та (або) інші можливі наслідки.

Стаття 30 названого Закону передбачає, що суб'єкт правотворчої ініціативи здійснює оцінку впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні відносини та викладає результати оцінки у пояснювальній записці.

Що стосується законопроектів, пов'язаних із бюджетними відносинами, стаття 27 БКУ встановлює, що до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки). Якщо такі зміни показників бюджету передбачають зменшення надходжень бюджету та/або збільшення витрат бюджету, до законопроекту подаються пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення його збалансованості.

Кожен зареєстрований законопроект протягом 5 днів направляється до Кабінету Міністрів України для здійснення експертизи щодо його впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини. Кабінет Міністрів у двотижневий строк з дня отримання законопроекту подає до

Комітету Верховної Ради України з питань бюджету експертний висновок, підготовлений Міністерством фінансів України за участю інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади. Експертний висновок до законопроекту має містити інформацію щодо повноти та достовірності даних, викладених у фінансово-економічному обґрунтуванні, впливу законопроекту на показники бюджету (з обов'язковим визначенням вартісної величини такого впливу), можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді, відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини, та пропозиції щодо його розгляду.

Частина перша статті 93 Регламенту Верховної Ради України (далі – Регламент ВРУ) встановлює, що кожен законопроект, проект іншого акта після його реєстрації не пізніш як у п'ятиденний строк направляється Головою Верховної Ради України або відповідно його Першим заступником, заступником у комітет, який відповідно до предметів відання комітетів визначається головним з підготовки і попереднього розгляду законопроекту, проекту іншого акта, а також у комітет, до предмета відання якого належать питання бюджету, для проведення експертизи щодо його впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини. Кожен законопроект не пізніш як у триденний строк направляється комітетом, до предмета відання якого належать питання бюджету, до Кабінету Міністрів України для здійснення експертизи щодо його впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини.

Таким чином, з аналізу наведених норм випливає, що здійснення експертизи впливу законопроекту на показники бюджету покладено на Уряд України.

Водночас відповідно до частини третьої названої статті Регламенту ВРУ до висновку головного комітету щодо законопроекту додається, зокрема, висновок комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету. Частина друга статті 109 БКУ до повноважень Комітету Верховної Ради України з питань бюджету відносить і надання до поданих на розгляд Парламенту законопроектів висновків щодо їх впливу на показники бюджету. Отже формально відповідний комітет подає висновок щодо впливу законопроекту на показники бюджету.

Поняття «вплив на показники бюджету» може бути визначено, виходячи із частини третьої статті 27 БКУ, як зменшення надходження бюджету та/або збільшення витрат бюджету.

Зважаючи, що оцінку впливу законопроекту на показники бюджету з обов'язковим визначенням вартісної величини такого впливу віднесено до питань експертизи, що здійснюється Кабінетом Міністрів України, висновок Комітету Верховної Ради України з питань бюджету щодо впливу законопроекту на показники бюджету має містити резюме щодо змін у показниках бюджету – особливо щодо можливого зменшення надходжень бюджету та/або збільшення витрат бюджету – у результаті прийняття тих чи інших законодавчих ініціатив.

Оскільки у частині третій статті 27 БКУ передбачено необхідність прийняття та уведення в дію окремих норм, які впливають на показники бюджету, у певні часові рамки (періоди), вбачається, що у відповідному висновку мають міститися посилання на конкретні положення законопроектів.

Аналіз норм БКУ щодо певних чинників, що можуть міститися в положеннях проектів законів, і які потенційно впливають на показники бюджету, виявив низку статей, які прямо передбачають такий вплив. Зокрема, зі змісту статті 32¹ БКУ випливає, що вплив на показники бюджету визначається в результаті фіскальних ризиків – чинників (включаючи умовні зобов'язання та квазіфіскальні операції), що можуть призводити до зменшення надходжень бюджету та/або потребувати додаткових витрат бюджету, відповідно спричинити збільшення дефіциту бюджету та державного (місцевого) боргу порівняно з плановими бюджетними показниками. Умовні зобов'язання визначаються як потенційні зобов'язання бюджету, що підтверджуються лише після настання чи ненастання певних подій у майбутньому, а квазіфіскальні операції – як операції органів державної влади і місцевого самоврядування, Національного банку України, фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, суб'єктів господарювання державного і комунального секторів економіки, що не відображаються у показниках бюджету, але можуть призвести до зменшення надходжень бюджету та/або потребувати додаткових витрат бюджету в майбутньому.

Відповідно до названої статті Кабінетом Міністрів України затверджено Методику оцінювання фіскальних ризиків¹, яка відносить до основних видів фіскальних ризиків ризику, пов'язані із:

- 1) зміною у макроекономічному середовищі;
- 2) умовними зобов'язаннями, до яких належать потенційні зобов'язання державного бюджету, які підтверджуються лише після настання чи ненастання певних подій, які виникають у зв'язку з:
  - наданням державних гарантій за кредитами;
  - діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки;
  - функціонуванням фінансового сектору;
  - реалізацією проектів державно-приватного партнерства;
  - ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного та іншого характеру;
- 3) невиконанням плану надходжень від приватизації державного майна;
- 4) відхиленням від планових показників у сфері пенсійного забезпечення.

Урядом України згідно з пунктом 12¹ розділу VI БКУ затверджено також перелік квазіфіскальних операцій і органів влади (управління), відповідальних за проведення оцінки можливого впливу таких операцій на показники бюджету².

У Додатку до Методики проведення фінансово-економічних розрахунків під час підготовки проекту акта Кабінету Міністрів України та проекту закону, що вноситься у порядку законодавчої ініціативи Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 21 березня 2008 року № 428 (у редакції наказу Міністерства фінансів

---

¹ Про затвердження Методики оцінювання фіскальних ризиків: постанова Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-2019-%D0%BF#Text>

² Про затвердження переліку квазіфіскальних операцій і органів влади (управління), відповідальних за проведення оцінки можливого впливу таких операцій на показники бюджету: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 р. № 692-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692-2012-%D1%80#top>

України від 6 грудня 2019 року № 510)³, міститься перелік питань, що дозволяє оцінити негативний вплив на показники бюджету⁴, однак зазначено, що цей перелік не є вичерпним і може бути доповнений іншими питаннями у відповідній галузі (сфері). Чинний на даний момент перелік з урахуванням специфіки роботи парламентського комітету узагальнено у *Таблиці 1*. У разі наявності хоча б однієї відповіді «так» вважається, що законопроект матиме негативний вплив на показники бюджету.

Таблиця 1

Питання	Державний бюджет		Місцевий бюджет	
	Поточний рік (так/ні)	Майбутні періоди (так/ні)	Поточний рік (так/ні)	Майбутні періоди (так/ні)
1. Державна підтримка та допомога				
Чи надаватиметься нова та/або відбудуться зміни у наданні державної підтримки та/або допомоги фізичним / юридичним особам?				
Чи будуть надаватися нові та/або вноситися зміни у наданні допомоги, виплати, пенсії тощо певним заінтересованим сторонам?				
2. Оплата праці				
Чи будуть змінюватись умови оплати праці працівників установ та організацій, що утримуються з відповідних бюджетів?				
Чи буде збільшено / зменшено чисельність працівників бюджетної установи?				
3. Майно, роботи, послуги				
Чи будуть придбавати / передавати / списувати рухоме / нерухоме майно?				
Чи планується отримання майна у натуральній формі, яке потребуватиме в подальшому обслуговування?				
Чи треба буде здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг?				
Чи треба буде розробляти вебсайт / онлайн-системи / курси / реєстри тощо?				

³ Методика проведення фінансово-економічних розрахунків під час підготовки проекту акта Кабінету Міністрів України та проекту закону, що вноситься у порядку законодавчої ініціативи Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 21.03.2008 р. № 428; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11.04.2008 р. за № 297/14988. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0297-08#Text>

⁴ Методикою пропонується заповнювати таблицю окремо для Державного та місцевих бюджетів.

Чи треба буде проводити комунікаційні заходи та/або заходи з інформування щодо нових процедур і правил для працівників?				
Чи будуть зменшуватися або збільшуватися видатки на зв'язок, оплату комунальних послуг, оренду, поточний ремонт тощо?				
Чи треба буде проводити базове навчання для працівників?				
4. Доходи				
Чи буде введено, змінено чи скасовано наявні податки, збори та інші доходи?				
Чи буде змінено структуру наявних податків, зборів та інших доходів?				
Чи будуть змінюватися джерела здійснення видатків та надання кредитів із бюджету?				
Чи будуть будь-кому надаватися пільги в оподаткуванні?				
5. Боргові зобов'язання та гарантії				
Чи відбудеться вплив на обсяг державного / місцевого боргу та гарантованого державою / Автономною Республікою Крим, обласною радою чи територіальною громадою міста боргу?				
6. Повноваження				
Чи будуть передаватися повноваження на здійснення видатків із державного до місцевих бюджетів та/або з місцевих бюджетів до державного бюджету?				

2.2. Міжнародні стандарти у сфері визначення оцінки впливу проектів нормативно-правових актів.

Європейський Союз (далі – ЄС), а також переважна частина його держав-членів використовують підходи в оцінці впливу проектів нормативно-правових актів, викладені у кращих практиках управління⁵. Так, ними здійснюється комплексна оцінка впливу – Impact Assessment (далі – ІА).

Зокрема, Регламент 2018/1046 Європейського Парламенту та Ради від 18 липня 2018 року про фінансові правила, що застосовуються до загального бюджету Союзу⁶, передбачає, що програми та заходи, які потребуватимуть значних

⁵ Objectives of the Better Regulation agenda. URL: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation_en

⁶ Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) № 1296/2013, (EU) № 1301/2013, (EU) №

витрат, підлягають попередній та ретроспективній оцінці впливу, пропорційній цілям і витратам. Попередні оцінки мають ґрунтуватися на доказах орієнтації на результат реалізації відповідних програм або заходів і виявляти проблеми, які необхідно вирішити, вартість участі Союзу⁷, цілі, очікувані наслідки реалізації різних варіантів програм та заходів, моніторингу.

Будь-яка пропозиція або ініціатива, подана законодавчому органу ЄС Європейською Комісією, Високим представником Союзу із закордонних справ та безпекової політики або державою-членом, яка може вплинути на бюджет, включаючи зміну кількості посад у будь-якому органі Союзу, має супроводжуватися фінансовим обґрунтуванням із зазначенням передбачуваних асигнувань на виплати та зобов'язання, з оцінкою різних доступних варіантів фінансування, а також попередньою оцінкою чи оцінкою впливу, як це передбачено у статті 34. Будь-яка поправка до пропозиції або ініціативи, подана до законодавчого органу ЄС, яка може мати значні бюджетні наслідки, включаючи зміну кількості посад у будь-якому органі Союзу, має супроводжуватися фінансовим обґрунтуванням, підготовленим суб'єктом, що пропонує поправку.

Фінансове обґрунтування повинно містити фінансову та економічну інформацію, необхідну законодавчому органу для оцінки необхідності дій на рівні Союзу. Воно має включати відповідну інформацію про узгодженість з іншими видами діяльності Союзу та можливу синергію. Для багаторічних операцій фінансове обґрунтування має містити прогнозований графік річних потреб із погляду зобов'язань та виплат, асигнувань та посад, включаючи зовнішній персонал, а також оцінку фінансового впливу у середньостроковій та, за можливості, у довгостроковій перспективі.

У ході бюджетної процедури Європейська Комісія надає необхідну інформацію для порівняння змін до запитаних асигнувань та початкових прогнозів, зроблених у фінансовому обґрунтуванні.

З метою зниження ризику шахрайства, порушень та недосягнення цілей, фінансове обґрунтування містить інформацію про створену систему внутрішнього контролю, прогноз витрат та вигод, пов'язаних із контролем, передбаченим у рамках цієї системи, а також оцінку очікуваного рівня ризику помилок та інформацію про наявні та заплановані заходи щодо запобігання та захисту від шахрайства. Ця оцінка враховує ймовірний масштаб і тип помилок, а також конкретні умови у відповідній галузі та застосовні до неї правила.

Таким чином, авторами змін до актів права ЄС має бути здійснено оцінку впливу цих змін (тобто, потреби вкладення ресурсів у порівнянні з можливими позитивними наслідками в економічній, екологічній чи соціальній сферах) та підготовлено фінансово-економічне обґрунтування програм або заходів,

---

1303/2013, (EU) № 1304/2013, (EU) № 1309/2013, (EU) № 1316/2013, (EU) № 223/2014, (EU) № 283/2014, and Decision № 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) № 966/2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018R1046>

⁷ Маються на увазі кошти з бюджету ЄС, які мають бути надані державам-членам ЄС на реалізацію програм чи заходів.

включаючи розрахунки на впровадження необхідної системи внутрішнього контролю.

Детальніше зміст оцінки впливу та порядок її надання розкрито у Міжінституціональній угоді європейських інституцій⁸.

Європейський Парламент, Рада ЄС та Європейська Комісія погоджуються, що оцінка впливу має позитивний ефект на покращення якості законодавства Союзу. Оцінка впливу є інструментом, який допомагає трьом інституціям приймати обґрунтовані рішення. Оцінка впливу не має призводити до невинуватених затримок у законотворчому процесі або перешкоджати спроможності ініціаторів пропонувати поправки до актів права ЄС.

Оцінка впливу має охоплювати існування, масштаб і наслідки проблеми, а також питання про те, чи потребує вирішення проблеми дій з боку ЄС. Вона має намітити альтернативні рішення та, де можливо, потенційні коротко- і довгострокові витрати та вигоди, одночасно ілюструючи економічні, екологічні, соціальні наслідки прийняття акта чи поправки до акта.

Практика застосування підходів Європейської Комісії до оцінки впливу вважається передовою у світі та визнана передовою Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР). Результати проведення оцінок впливу містяться на офіційному сайті Європейської Комісії⁹.

Своєю чергою, Європейський Парламент ухвалив Рекомендації щодо здійснення оцінки впливу¹⁰. Зокрема, що стосується впливу на бюджет, в оцінці зазначається, чи дотримані проектом нормативно-правового акта Середньострокові фінансові рамки та норми бюджетного законодавства ЄС. У Рекомендаціях як свого роду методології, що зазвичай використовується при підготовці оцінки впливу, закріплені економічне моделювання, аналіз витрат і вигод та/або економічної ефективності. До Рекомендацій додано опитувальник, створений відповідно до методології Європейської Комісії¹¹, переклад якого наведено в Додатку 1.

ОЕСР також підготовлено Рекомендації щодо бюджетного управління¹² – процесу формування річного бюджету організації, нагляду за його виконанням і забезпечення його відповідності суспільним цілям. Рекомендації встановлюють десять принципів, які стисло характеризують належну практику в усьому спектрі бюджетної діяльності та мають на меті надати практичні вказівки щодо розробки, впровадження та вдосконалення бюджетних систем для позитивного впливу на життя громадян. Рекомендації також підкреслюють важливість принципів бюджету

---

⁸ INTERINSTITUTIONAL AGREEMENT BETWEEN THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION AND THE EUROPEAN COMMISSION ON BETTER LAW-MAKING INTERINSTITUTIONAL AGREEMENT of 13 April 2016. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016Q0512\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016Q0512(01)&from=EN)

⁹ Impact assessments. URL: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/impact-assessments_en#how-to-contribute

¹⁰ Impact Assessment Handbook. URL: https://www.europarl.europa.eu/EPRS/IA_Handbook_12_September_2017.pdf

¹¹ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Better Regulation Guidelines. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf

¹² RECOMMENDATION OF THE COUNCIL ON BUDGETARY GOVERNANCE. 18 FEBRUARY 2015. URL: <https://www.oecd.org/gov/budgeting/Recommendation-of-the-Council-on-Budgetary-Governance.pdf>

для інших аспектів належного державного управління, включаючи добросовісність, відкритість даних, досягнення стратегічних цілей та сприяння довірі між громадянами та урядом.

Із погляду оцінки впливу на бюджетні показники, вважаємо, варто звернути увагу на такі принципи, закріплені в Рекомендаціях:

1) принцип 8 встановлює вимогу переконатися, що продуктивність, оцінка та співвідношення ціни та якості є невід'ємною частиною бюджетного процесу, зокрема через:

- допомогу парламенту та громадянам зрозуміти не просто те, що витрачається, а те, що закуплено від імені громадян, – тобто які державні послуги насправді надаються, кому, за якими стандартами якості та з яким рівнем ефективності;

- використання інформації про продуктивність, яка обмежена невеликою кількістю релевантних індикаторів для кожної програми чи сфери політики, що: є чіткими та легко зрозумілими; дозволяють відстежувати результати щодо цілей у порівнянні з міжнародними та іншими еталонними показниками; пояснюють зв'язок із загальнодержавними стратегічними цілями;

- оцінку та перегляд програм витрат (включаючи відповідні кадрові ресурси, а також податкові витрати) об'єктивним, регулярним і доступним способом для інформування про ресурс, розподіл та зміну пріоритетів як у галузевих міністерствах, так і в уряді в цілому;

- забезпечення наявності високоякісної (тобто актуальної, послідовної, комплексної і порівняної) інформації;

- проведення постійних і відкритих попередніх оцінок усіх суттєвих нових політичних пропозицій до нормативно-правових актів з метою оцінки узгодженості з національними пріоритетами, чіткості цілей та очікуваних витрат та вигод тощо;

2) принцип 9 передбачає визначати, оцінювати та зважено керувати довгостроковими стійкими та іншими фіскальними ризиками, через:

- застосування механізмів сприяння стійкості бюджетних планів і пом'якшення потенційного впливу фіскальних ризиків, а отже, сприяння стабільному розвитку державних фінансів;

- чітке визначення, класифікацію за типом, пояснення та, наскільки це можливо, кількісну оцінку фіскальних ризиків, включаючи непередбачені зобов'язання, щоб інформувати про розгляд і обговорення відповідного прийнятого в бюджеті курсу фіскальної політики;

- чітке визначення механізмів управління цими ризиками та звітування у контексті річного бюджету;

3) принцип 10 передбачає сприяння цілісності та якості бюджетних прогнозів, фіскальних планів і впровадження бюджету шляхом суворого контролю якості, включаючи незалежний аудит, зокрема через:

- визначення рівня довіри до національного бюджетування, включаючи професійну об'єктивність економічного прогнозування, дотримання фіскальних правил, довгострокової стійкості та поведіння з фіскальними ризиками;

– визнання та сприяння ролі незалежного внутрішнього аудиту як важливої гарантії якості та цілісності бюджетних процесів і управління фінансами в усіх державних установах;

– підтримку авторитетної ролі вищого органу аудиту у вирішенні всіх аспектів фінансової підзвітності, у тому числі шляхом публікації своїх аудиторських звітів у спосіб, який є своєчасним та актуальним для бюджетного циклу;

– сприяння ролі систем внутрішнього і зовнішнього контролю в аудиті економічної ефективності окремих програм та в оцінці якості підзвітності.

Таким чином, і ЄС, і ОЕСР (відповідно, і їх держави-члени) використовують програмно-цільові методи оцінки впливу законопроектів, у тому числі що стосується впливу на бюджет. Проводиться економічне моделювання, аналіз витрат і вигод та/або економічної ефективності з метою не тільки оцінки витрати ресурсів, а й їх раціонального використання з метою досягнення цілей програм та заходів, передбачених стратегічними цілями.

2.3. Практика окремих країн щодо оцінки впливу законопроектів на бюджеті.

Як зазначалося, більшість держав-членів ЄС¹³ здійснює комплексну оцінку впливу кожного законопроекту із використанням ІА.

Наприклад, стаття 77 Регламенту Сенату *Республіки Польща*¹⁴ передбачає, що заява про законодавчу ініціативу разом із проектом акта подається в письмовій формі спікеру Сенату. Ініціатор внесення проекту зазначає свого представника, уповноваженого представляти його в роботі над цим проектом.

До проекту акта додається обґрунтування, яке повинно містити:

- 1) роз'яснення мети акта;
- 2) опис реального стану справ у галузі, що має бути врегульована;
- 3) опис відмінностей між поточним та очікуваним правовим статусом;
- 4) опис очікуваних соціальних, економічних, фінансових і правових ефектів;
- 5) перелік основних імплементаційних актів;
- б) заяву про відповідність проекту акта праву ЄС або заяву про те, що предмет запропонованого регулювання не пов'язаний із нормами права ЄС.

Маршал Сенату може попросити представника автора законопроекту доповнити зміст обґрунтування, якщо воно не відповідає переліченим вимогам.

Таким чином, зміст обґрунтування відображає зміст ІА, як його визначають акти ЄС. Засади законодавчої техніки Парламенту Польщі¹⁵ встановлюють, що рішення про підготовку законопроекту передусє, серед іншого:

- 1) визначення та опис стану суспільних відносин у сфері, що потребує втручання влади, та бажані напрями змін;

---

¹³ Детально це питання розглядається, наприклад, у Концептуальній записці щодо удосконалення законодавчого процесу в Україні. Проект із парламентської реформи Європейського Союзу та Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні. 121 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/PRP_Concept_note_legislative_process_UKR.pdf

¹⁴ REGULAMIN SENATU. URL: https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/senatrp/ustawy/regulamin.pdf

¹⁵ Zasady techniki prawodawczej. URL: <https://lexlege.pl/zasady-techniki-prawodawczej/>

2) аналіз поточного правового статусу з урахуванням права ЄС та міжнародних зобов'язань Польщі, зокрема щодо захисту прав людини, а також вимог міжнародних організацій і органів, в яких Польща є членом;

3) визначення можливості вжиття заходів втручання органів державної влади, альтернативних прийняттю акта;

4) визначення очікуваних соціальних, економічних, організаційних, правових і фінансових ефектів кожного з розглянутих рішень;

5) вивчення позицій суб'єктів, на які поширюється сфера втручання органів державної влади.

У випадку прийняття рішення про підготовку проекту закону, серед іншого, необхідно визначати фінансові наслідки окремих альтернативних правових рішень та визначати джерела їх покриття .

Маршал Сенату направляє законопроект до відповідних комітетів. Відповідно до Регламенту проект обов'язково надсилається до законодавчого комітету. Комітети, до яких було передано на розгляд законопроект, разом обговорюють його. Комітети також можуть просити інші комітети висловити свою думку щодо проекту чи його частин. Голова законодавчого комітету має право «запросити» (запитати) висновки щодо проекту акта у відповідних установах чи організаціях, якщо зобов'язання отримати такі висновки випливають із положень закону або права ЄС.

Таким чином, у Польщі не вимагається обов'язковий висновок бюджетного комітету щодо кожного законопроекту, але він може бути «запрошений» за ініціативою Маршала Сенату або голови профільного комітету.

Натомість згідно зі статтею 151 Регламенту Народних Зборів *Сербії*¹⁶ законопроект вноситься на розгляд разом з обґрунтуванням, яке повинно містити:

1) конституційне, тобто правове обґрунтування прийняття нормативного акта;

2) причини прийняття нормативного акта, зокрема: аналіз поточної ситуації; проблему, яку має вирішити проект; цілі, які досягаються прийняттям нормативного акта; розглянуті можливості вирішення проблеми без прийняття нормативного акта; відповідь, чому прийняття нормативного акта є найкращим способом усунення проблем;

3) оцінку фінансових ресурсів, необхідних для реалізації правового акта, яка також включає джерела забезпечення цих коштів;

4) загальний інтерес, для якого пропонується зворотна дія в часі (якщо законопроект містить положення із зворотною силою);

5) мотиви прийняття закону в екстреному порядку (якщо для прийняття закону пропонується екстрений порядок);

б) причини, щоб закон набрав чинності на восьмий день з дня його опублікування в «Офіційному віснику Республіки Сербія»;

---

¹⁶ POSLOVNIK NARODNE SKUPŠTINE. URL: [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/-vazna-dokumenta/poslovnik-\(precisceni-tekst\)/radna-tela-narodne-skupstine.1334.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/-vazna-dokumenta/poslovnik-(precisceni-tekst)/radna-tela-narodne-skupstine.1334.html)

7) огляд положень чинного нормативного акта, що змінюються чи доповнюються (готується шляхом закреслення частини тексту, що змінюється, та написання нового тексту великими літерами).

Обґрунтування також може містити аналіз наслідків регулювання, який містить такі пояснення: на кого найімовірніше вплинуть норми акта; які витрати створить реалізація регулювання для громадян та економіки (особливо малих та середніх підприємств); чи позитивні наслідки прийняття акта є такими, що вони виправдовують витрати, які він створить; чи підтримує регулювання створення нових суб'єктів господарювання на ринку та ринкову конкуренцію; чи всі зацікавлені сторони мали можливість прокоментувати проект, та які заходи будуть вжиті під час застосування акта для досягнення його цілей.

Законопроект негайно після отримання передається Головою Народних Зборів членам Парламенту, профільному комітету та Уряду, якщо він не є ініціатором, а також Захиснику громадян (Уповноваженому з прав людини) і Національному банку Сербії, якщо законопроект регулює питання, що входять до його компетенції.

Стаття 55 Регламенту Народних Зборів Сербії визначає повноваження Комітету з питань фінансів, республіканського бюджету та контролю за витрачанням державних коштів і не містить положень щодо надання названим комітетом висновків щодо впливу законопроектів на бюджет.

Отже, хоча законодавство Сербії і передбачає додавання до проекту закону документа, аналогічного пояснювальній записці (включаючи фінансово-економічне обґрунтування), в якій дані, що відображають ІА, можуть міститися факультативно, однак не містить вказівок щодо перевірки поданих фінансово-економічних обґрунтувань або обов'язкової оцінки впливу на показники бюджету профільним комітетом.

У Чехії регламент нижньої палати Парламенту – Палати депутатів частково передбачає зміст документів, що додаються до законопроекту (натомість регламент Сенату¹⁷ взагалі не визначає зміст супровідних документів до законопроекту).

Так, частиною законопроекту є пояснювальна записка, яка обґрунтовує засади нового законодавства. У ній оцінюється поточний стан і пояснюється необхідність нового регулювання як загалом (загальна частина), так і в окремих положеннях (особлива частина). У пояснювальній записці також викладаються очікувані економічні та фінансові наслідки запропонованих норм, зокрема вимоги до державного бюджету, бюджетів регіонів і муніципалітетів, а також оцінка відповідності законопроекту міжнародним договорам, Конституції та конституційному ладу Чеської Республіки.

Законодавчий процес у Чехії принципово відрізняється від України тим, що робота комітету із законопроектом розпочинається після першого читання, після ухвалення Палатою депутатів концепції, ідеї законопроекту, а отже, не передбачає надання висновків, аналогічних висновкам щодо впливу на бюджетні показники. До другого читання комітети детально розглядають законопроекти і виносять їх на

¹⁷ Zákon o jednacím řádu Senátu. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-107#cast7>

розгляд у сесійну залу вже зі своїми пропозиціями щодо кожної норми. Також звертаємо увагу, що у складі Палати депутатів Чехії функціонують як Бюджетний комітет, який працює із законопроектами, що стосуються фінансів (крім фінансів соціальних фондів і фондів охорони здоров'я), так і Комітет контролю, який за власною ініціативою може розглядати будь-які законопроекти (якщо є сумнів щодо їх обґрунтованості, зокрема, у частині використання публічних фінансів).

Слід також зазначити, що Уряд Чехії як головний ініціатор законотворчості детальніше визначає документи, що мають додаватися до законодавчих ініціатив. Законодавчі норми Уряду, затверджені його постановою від 19 березня 1998 року № 188¹⁸ (із наступними змінами), передбачають, що ініціатива (зміни існуючого законодавчого регулювання) обов'язково має включати очікуваний економічний та фінансовий вплив запропонованого законодавства на державний бюджет, інші бюджети та ділове середовище Чеської Республіки. А також:

- оцінку соціальних впливів, у тому числі впливу на окремі групи населення, особливо соціально вразливих осіб, осіб з обмеженими можливостями та національні меншини, впливу на захист прав дітей та впливу на довкілля;

- оцінку поточного стану та наслідків запропонованого рішення щодо заборони дискримінації та рівності чоловіків та жінок, яка включає пояснення причин будь-яких відмінностей, очікуваних впливів або очікуваних змін із використанням статистичних та інших даних, якщо такі дані доступні;

- оцінку поточного стану та впливу запропонованого рішення на захист конфіденційності та персональних даних, яка має включати пояснення мети запропонованої обробки персональних даних та опис сумісності з існуючою або вже підготовленою обробкою, оцінку запропонованого рішення щодо їх обробки з погляду необхідності та адекватності щодо цільового призначення та оцінку ризиків для прав і свобод фізичних осіб та можливих заходів щодо їх зниження;

- оцінку корупційних ризиків;

- оцінку впливу на безпеку чи оборону держави;

- оцінку впливу на родини, особливо щодо виконання сімейних функцій, з урахуванням кількості членів родини, що перебувають на утриманні, інвалідів та неповних сімей, сімей із трьома та більше дітьми тощо;

- оцінку територіального впливу, у тому числі впливу на територіальні самоврядні одиниці;

- оцінку відповідності запропонованого рішення принципам створення цифрового законодавства, включаючи оцінку ризику виключення чи обмеження можливості доступу конкретних груп населення до певних послуг у результаті цифровізації їх надання (цифрового виключення) тощо.

Таким чином, Урядом Чехії під час підготовки законопроектів в обов'язковому порядку здійснюється оцінка впливу на державний та місцеві бюджети (причому з урахуванням можливих фінансових наслідків змін в економічному середовищі).

---

¹⁸ Legislativní pravidla. URL: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

В *Австралії* законодавчий процес регулюється низкою законодавчих актів. Формально подання будь-яких пояснювальних записок або обґрунтувань до законопроектів не вимагається, і вони не є предметом розгляду Парламенту. Однак відповідно до Закону про тлумачення законів¹⁹ пояснювальні записки (меморандуми) до законопроекту або будь-які інші відповідні документи, які були представлені або надані членам будь-якої палати парламенту міністром до моменту введення положення закону в дію, можуть використовуватися для визначення змісту відповідного закону.

Пояснювальна записка (меморандум) – це окремий документ, який зазвичай викладає законодавчу мету законопроекту в термінах, більш зрозумілих, ніж законопроект. За умови одночасного внесення декількох взаємопов'язаних законопроектів їх пояснювальні записки можуть міститися в одному документі. Меморандум зазвичай складається зі вступного «загального плану» цілей законопроекту та «приміток до положень», які пояснюють положення кожного пункту. Уряд (основний ініціатор внесення законопроектів)²⁰ вимагає, щоб пояснювальні меморандуми до урядових законопроектів містили звіт про фінансовий вплив, звіт про вплив регулювання (RIS) та заяву про відсутність порушення проектом прав людини.

Відповідно до урядових правил²¹ пояснювальна записка повинна містити: титульний аркуш; загальний план, включаючи звіт про фінансовий вплив та звіт про вплив регулювання, якщо потрібно.

Звіт про фінансовий вплив є частиною загального плану й описує як прямий, так і непрямий фінансовий вплив на Співдружність запропонованого законопроекту, включаючи будь-які заощадження, витрати, втрати або прибутки, доходи або зміну позицій чистих активів чи фінансових показників, балансу, отриманий в результаті пропозиції(ій). Фінансовий вплив законодавчих пропозицій відображається з точністю до одного знаку після коми в мільйонах доларів США (наприклад, \$18,2 млн, \$0,5 млн). Якщо неможливо надати точні цифри, оцінку заощаджень, витрат, втрат або прибутків, впливу на чисті активи або фінансовий баланс, звіт про змінні фактори та наявні труднощі має бути включено до оцінки впливу. Якщо неможливо надати навіть кошторис наслідків, звіт має надавати загальний опис очікуваних фінансових наслідків та причини, чому неможливо надати цифри. За відсутності фінансового впливу законопроекту про це вказується в меморандумі.

Що стосується питань бюджетування в Парламенті, до їх реалізації долучається Парламентська бюджетна служба, яка за запитом готує бюджетні оцінки (на рівні всього уряду, міністерства, агентства чи програми). Сенатор або член Палати представників може доручити Парламентській бюджетній службі підготувати калькуляцію існуючої або запропонованої політики. Крім того,

---

¹⁹ Acts Interpretation Act 1901. URL: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2023C00213>

²⁰ Існують формальні права депутатів вносити законопроекти, але в сучасних реаліях депутати ними не користуються.

²¹ Legislation handbook. URL: <https://www.pmc.gov.au/sites/default/files/resource/download/legislation-handbook-2017.pdf>

уповноважений член парламентської партії або незалежний депутат може звернутися до цієї служби із проханням підготувати калькуляцію публічно оголошеної політики відповідної партії (депутата)²².

Регламентом Парламенту Грузії²³ встановлено, що законопроекти, які подаються суб'єктами законодавчої ініціативи, мають відповідати вимогам Закону про нормативні акти і мати фінансово-економічне обґрунтування. На етапі подання законопроекту він аналізується Юридичним та Бюджетним офісами Апарату Парламенту й за результатами такого аналізу може повертатися на доопрацювання суб'єкту подання або передаватися далі для розгляду.

Відповідно до статті 7 Закону про нормативні акти²⁴ до законопроекту додається оцінка фінансово-економічного впливу в середньостроковій перспективі (рік прийняття законопроекту та наступні 3 роки), яка має включати:

джерело фінансування необхідних витрат, пов'язаних із прийняттям законопроекту;

вплив законопроекту на дохідну частину державного та/або муніципального бюджету держави, автономної республіки;

вплив законопроекту на видаткову частину державного та/або муніципального бюджету держави, автономної республіки;

нові фінансові зобов'язання держави, що стосуються прямих фінансових зобов'язань (внутрішніх або зовнішніх), прийнятих державою або установою в її системі під впливом законопроекту;

очікувані фінансові наслідки законопроекту для осіб, на яких поширюється дія законопроекту, із зазначенням характеру та напряму впливу на фізичних та юридичних осіб, на яких будуть впливати визначені законопроектом дії.

Якщо законопроектом передбачено внесення змін щодо оподаткування, вказується розмір податку, збору чи іншого виду платежу (грошового внеску), встановленого проектом закону, до відповідного бюджету та принцип визначення його розміру.

Відповідно до статті 101 Регламенту Парламенту Грузії законопроект, поданий до Парламенту в порядку законодавчої ініціативи, передається Організаційним відділом Апарату Парламенту до Юридичного та Бюджетного офісів апарату.

Зокрема, Бюджетний офіс готує висновок щодо таких питань:

- а) вплив законопроекту на дохідну частину бюджету;
- б) вплив законопроекту на видаткову частину бюджету;
- в) нові фінансові зобов'язання держави.

Якщо поданий законопроект не відповідає вимогам Закону Грузії про нормативні акти (у тому числі, щодо належної оцінки фінансово-економічного

²² Parliamentary Service Act 1999, № 145, 1999. URL: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2019C00092>

²³ საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტი 3875-რს 06.12.2018 (Регламент Парламенту Грузії, консолідована версія станом на 03.07.2023). URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4401423?publication=46>

²⁴ საქართველოს ორგანული კანონი ნორმატიული აქტების შესახებ (Закон Грузії про нормативні акти, консолідована версія). URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90052?publication=37#!>

впливу), Апарат Парламенту має право повернути законопроект його ініціатору для виправлення недоліків на підставі висновків Юридичного та Бюджетного офісів Апарату.

Натомість Комітет з фінансів та бюджету Парламенту Грузії відповідно до його положення²⁵ здійснює оцінку очікуваних результатів заходів у фінансово-бюджетній, грошово-кредитній, податково-митній та валютній системах і готує відповідні висновки, звіти, рекомендації та рішення, тобто за результатами попередньої оцінки впливу контролює, чи досягнуто прогнозованого впливу (оцінка чинного законодавства). Також Комітет бере участь у розгляді та опрацюванні поданих до Парламенту проектів законів та/або інших актів у фінансово-бюджетній сфері, готує висновки та звіти про стан урахування зауважень, поданих до законопроектів.

Рис. 1

Алгоритм прийняття рішення Бюджетним офісом в Грузії

У **США** основні засади бюджетної політики визначено Законом про бюджет 1974 року²⁶. Ним, зокрема, було внесено зміни до регламентів обох палат Парламенту, пов'язані з діяльністю комітетів з питань бюджету.

²⁵ Положення про Комітет з фінансів та бюджету Парламенту Грузії, затверджене рішенням Апарату Парламенту Грузії № 1/27 від 16.12.2020 р. URL: <https://web-api.parliament.ge/storage/files/shares/Komitetebi/sapinanso/safinanso-komitetis-debuleba.pdf>

²⁶ The Congressional Budget and Impoundment Control Act of 1974. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-88/pdf/STATUTE-88-Pg297.pdf>

До Комітету з питань бюджету Сенату²⁷ передаються всі резолюції щодо бюджету та документи з питань, необхідних для реалізації вимог названого Закону, а також повідомлення, петиції, меморандуми та інші питання, що стосуються його норм.

Комітет зобов'язаний: звітувати про питання, щодо яких він звітує згідно з названим Законом; проводити постійні дослідження впливу чинного та запропонованого законодавства на бюджетні витрати та періодично звітувати Сенату про результати таких досліджень; проводити дослідження податкових витрат; розробляти методи координації податкових витрат, політик та програм із прямими бюджетними витратами; звітувати про результати таких досліджень Сенату на регулярній основі; контролювати виконання Бюджетним офісом Конгресу його функцій та обов'язків.

Аналогічні повноваження (крім контролю за Бюджетним офісом) надано Комітету з питань бюджету Палати представників²⁸. Комітет також розглядає питання бюджетного процесу загалом; питання заснування, розширення та застосування спеціального контролю над федеральним бюджетом, включаючи бюджетний режим позабюджетних федеральних установ і заходи, що передбачають звільнення від скорочення згідно з будь-яким виданим наказом відповідно до Акта 1985 року.

На Комітет з питань бюджету Палати представників Регламентом покладено обов'язок вивчення на постійній основі впливу на бюджетні витрати чинного законодавства та звітування про результати таких досліджень Палаті.

Кожен постійний комітет повинен подати до Комітету з питань бюджету Палати представників не пізніше шести тижнів після подання бюджету Президентом або за запитом Комітету свої погляди та оцінки щодо всіх питань, які будуть викладені в резолюції стосовно бюджету на наступний фінансовий рік, що знаходяться в його юрисдикції або відповідають його функціям, та власні оцінки загальної суми обсягів нового бюджетного повноваження та бюджетних витрат, що впливають із усіх поданих законопроектів та резолюцій в межах його юрисдикції, які мають набути чинності протягом поточного фінансового року.

Законом про бюджет 1974 року також було утворено Бюджетний офіс Конгресу (Congressional Budget Office), який, зокрема, уповноважений надавати комітетам з питань бюджету на їх вимогу інформацію про бюджет, яка допоможе таким комітетам у вирішенні всіх питань, що належать до їх компетенції, у тому числі інформацію щодо бюджету, рахунків про асигнування та щодо законопроектів, що санкціонують або передбачають бюджетні повноваження або податкові витрати, інформацію про доходи, надходження, розрахункові майбутні доходи та надходження, а також зміну умов надходжень та пов'язану інформацію, яку такі комітети можуть вимагати.

---

²⁷ Див. також статтю XXV Регламенту Сенату (RULES OF THE SENATE). URL: <https://www.rules.senate.gov/rules-of-the-senate>

²⁸ Див. також статтю X Регламенту Палати представників (Rules of the House of Representatives). URL: <https://rules.house.gov/sites/republicans.rules118.house.gov/files/117-House-Rules-Clerk.pdf>

Бюджетний офіс допомагає й іншим комітетам, окремим депутатам у вирішенні бюджетних питань, зокрема під час підготовки законопроектів, а також може закріпити на прохання комітетів за ними своїх співробітників.

Бюджетний офіс за запитом надає технічну допомогу, коли комітети розробляють законодавство, коли обговорюються поправки до законопроектів, а також на інших етапах законодавчого процесу. Аналітики офісу надають попередні оцінки співробітникам комітету, допомагаючи зважувати різні варіанти досягнення законодавчих цілей. Найбільш поширеними є запити на попередню оцінку впливу на обов'язкові витрати коштів та відповідні пропозиції.

Допомога Бюджетного офісу також може включати відповіді на загальні питання про бюджет або відповіді на питання щодо попередньо опублікованих оцінок витрат. Окремі члени Парламенту, які бажають переглянути свій законопроект або його обґрунтування, можуть подати відповідний запит.

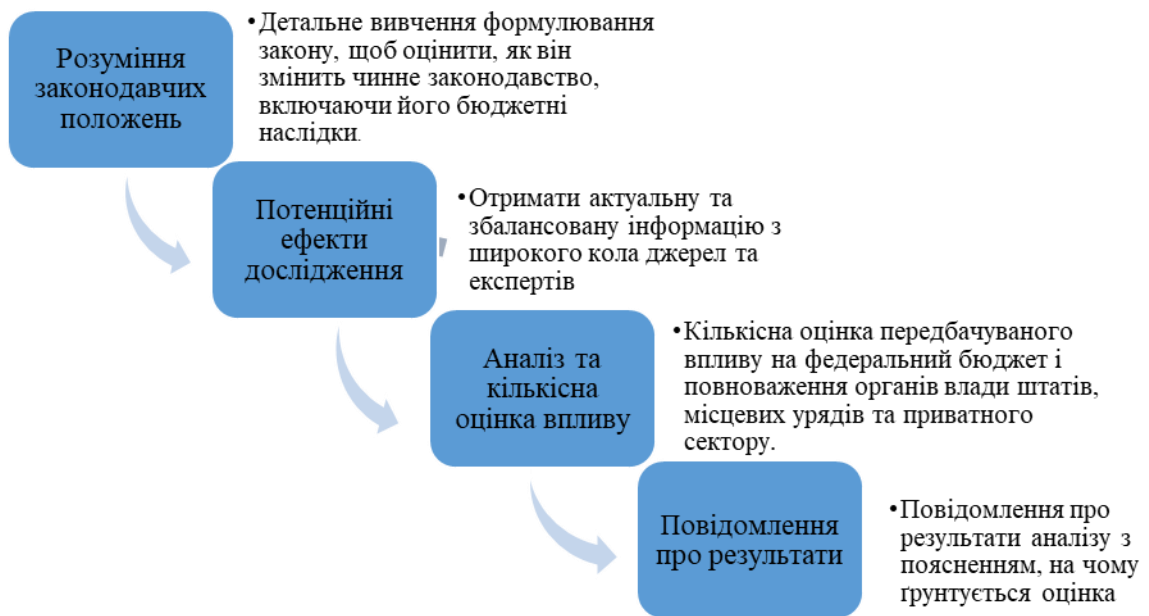
Відповідно до Закону Бюджетний офіс зобов'язаний складати кошторис майже для кожного законопроекту, який схвалюється комітетами Палати представників або Сенату. Офіс також публікує оцінку витрат на інших етапах законодавчого процесу, якщо цього вимагає відповідний комітет або керівництво Конгресу. Оцінка витрат зазвичай показує, як регулювання вплине на дискреційні витрати, обов'язкові витрати або доходи протягом наступних 5 або 10 років, залежно від типу витрат, та описує основу (методику) для оцінки.

Тобто оцінки витрат Бюджетного офісу визнають фундаментальні відмінності між трьома основними компонентами бюджету: дискреційним витрачанням, обмеженим річним актом асигнувань; обов'язковими (або прямими) витратами, які регулюються законодавчими критеріями та зазвичай не обмежуються річним процесом асигнування; доходами, включаючи податки, збори та штрафи, що стягуються Казначейством або іншими установами.

Загальний процес здійснення оцінки витрат (оцінки впливу законопроекту) Бюджетним офісом проілюстровано на *Рис. 2*.

Рис. 2

Етапи оцінки впливу законопроекту на бюджетні показники

Оцінки Бюджетного офісу носять рекомендаційний характер, натомість реальну відповідальність за підготовку належної оцінки впливу на бюджети покладається на комітети з питань бюджету обох палат Парламенту. Тобто в США відповідними комітетами здійснюється, по суті, обов’язкова оцінка впливу на бюджетні показники всіх поданих на розгляд Конгресу законопроектів. Однак, на відміну від українського законодавства, Закон чітко вказує, яка саме оцінка має бути здійснена (кількісна оцінка впливу), і водночас не вимагає від комітетів надання висновку по кожному законопроекту – зокрема, й по тих, що не впливають на бюджет. Комітети з питань бюджету, по факту, здійснюють постійний моніторинг законопроектів, що надходять на розгляд, та звітують щодо тих із них, які впливають на бюджетні показники.

Незважаючи на різні підходи в регулюванні законодавчої процедури та щодо обсягу оцінки впливу законопроекту, у проаналізованих державах спостерігаються деякі загальні риси в даній сфері. Оцінка впливу та фінансово-економічне обґрунтування законодавчих пропозицій у межах підготовки супровідних документів до проекту покладається на ініціатора законодавчої пропозиції. Законопроекти для розгляду передаються в комітет (комітети), сфера діяльності якого (яких) стосується предмета регулювання законопроекту. Окрім США, в усіх інших розглянутих державах не передбачено обов’язкове направлення до комітету з питань бюджету кожного законопроекту, що надходить до Парламенту, та надання ним обов’язкового висновку.

III. Висновки.

Оцінювання (оцінку) впливу на показники бюджету – у рамках фінансово-економічного обґрунтування законопроекту або в рамках оцінки впливу законопроекту (ІА) – у світовій та європейській практиці покладено на ініціатора законопроекту. У деяких державах якість таких оцінок перевіряється апаратами

парламентів. Також «переоцінка» впливу може бути здійснена на інших, ніж внесення законопроекту, пізніших етапах законодавчого процесу.

Зазвичай оцінка впливу на показники бюджету не обмежується механічним підрахунком втрат бюджетів усіх рівнів, вона здійснюється у вигляді аналізу витрат і вигод або аналізу ефективності.

Найбільш поширеним видом оцінки впливу законопроекту є комплексна оцінка впливу (Impact Assessment, IA), подібна впровадженій Законом України «Про правотворчу діяльність». Слід зазначити, що відповідні положення Закону тягнуть за собою необхідність внесення змін до Регламенту ВРУ та БКУ.

На виконання чинних законодавчих норм сформульовано практичні рекомендації з підготовки Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету висновків щодо впливу законопроекту на показники бюджету (Додаток 2). З урахуванням загальносвітових тенденцій щодо спрощення змісту документів, доступності інформації для громадськості, необхідності врахування думок заінтересованих сторін, можливості цифровізації форми документу, для висновку обрано форму опитувальника, який надає відповідь на запитання «Чи впливає законопроект на показники державного або місцевих бюджетів?» (Додатки 3 та 4).

Також пропонується коротка форма опитувальника, яка може бути заповнена щодо законопроектів, які не мають впливу на бюджет.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.

При підготовці матеріалів було використано інформацію із бази ECPRD. Відповідні матеріали не призначені для використання у власних наукових дослідженнях.